

Overweging 10 mei 2015 een duurzame wereld

Lezingen: Jesaja 45, 15-19; 1Johannes 4, 7-21; Johannes 15, 9-17.

Als er iets is waarin God zichtbaar wordt, dan is het wel de liefde. Voor Augustinus is dat zó waar dat hij kan zeggen: "liefde is God". Waar Johannes zegt dat God liefde is, ziet Augustinus de liefde zozeer als het wezenskenmerk van God, dat hij God er als het ware mee laat samenvallen.

"Waar vriendschap is en liefde, daar is God" klinkt het in vele talen in Taizé, voor velen de plek waar iets zichtbaar wordt van een harmonische mensengemeenschap.

Psalm 133, 3 in de oude berijming zegt: "waar liefde woont gebiedt de Heer den zegen. Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen en 't leven tot in eeuwigheid". Liefde als het kenmerk van Gods woonplaats bij de mensen.

Niettemin spreekt de eerste zin van de eerste lezing van een verborgen God. En in één adem noemt de schrijver deze God ook redder van Israel. Verborg en zichtbaar tegelijk. De verborgenheid betreft hier het kennen van God, het doorgronden van God. We kennen niet zijn wegen en zijn overwegingen. Die zijn ook voor het volk Israel als verbondsvolk verborgen. Waarom Hij zijn volk bevrijdt uit ballingschap is verborgen, maar dat Hij het doet is duidelijk en zichtbaar. Wie God precies is, weten we niet, maar hoe hij is voor ons zien we wel. We kennen Hem in wat Hij tot stand brengt. In zijn schepping, in zijn spreken, in zijn Zoon, in de Schrift. Hij heeft juist niet in het verborgene gesproken, staat in de lezing. Zijn liefde voor ons, zijn betrokkenheid op ons wordt daarin zichtbaar.

Zijn liefde voor ons verplicht ons aan elkaar, maakt Jezus ons duidelijk blijkens de woorden van het evangelie en de eerste Johannesbrief. We horen het in de vorm van een gebod: "wie God liefheeft, moet ook zijn broeder en zuster liefhebben. Dit gebied ik u, dat gij elkaar liefhebt". Punt. Dit klinkt nogal massief, alsof daarmee alles is gezegd. Misschien is dat ook zo, maar daarmee zijn onze vragen niet opgelost. Want: waartoe moeten we dan liefhebben; wie zijn dan mijn broeder of zuster; hoe moeten wij liefhebben?

Naar mijn idee hebben dit gebod en de antwoorden op deze vragen van doen met de uiteindelijke bedoeling van de schepping. Het waarom van ons er zijn.

Ik wil met jullie nader kijken naar een deel van de Jesaja-tekst waar staat: "Hij, de ware God, die de aarde heeft gevormd en gemaakt, en haar grondslagen heeft gelegd; die haar niet als een leegte heeft geschapen, maar gevormd heeft tot een bewoonbare plaats".

Deze woorden gaan terug op genesis. In het begin schiep/ vormde God de hemelen en de aarde. En de aarde was een leegte (tohu) en woestijn (bohu) en duisternis (chosjek) was over de diepte. Deze woorden horen we terugkomen bij Jesaja leegte (tohu) en duisternis (eretz chosjek). En dat is nu precies niet de bedoeling van de aarde. Daarom ook brengt God in genesis haar aan het licht en bevolkt haar. In genesis wordt in een scheppingsverhaal verteld hoe het al tot stand komt. Dit krijgt bij Jesaja een profetische inhoud. Hier gaat het niet om het hoe, maar om het waartoe. Niet tot een leegte heeft God de aarde gemaakt, maar tot een verblijfplaats (l'sjèbèt).

Een verblijfplaats is iets anders dan een tijdelijke plek onderweg. In een woestijnomgeving onderweg zijn is bivak maken, tent opzetten en weer afbreken. Eventueel wachten uitzetten voor wilde dieren en bewaking tegen overvallers. Een

verblijfplaats is dan een oase waar iedereen veilig is, waar het gezelschap tot rust kan komen, de beesten gedrenkt en de mens gelaafd kunnen worden. Een verblijfplaats kenmerkt zich door een zekere gerustheid, veiligheid en de mogelijkheid om op krachten te komen. In een verblijfplaats kun je wonen en je vestigen. Daar voel je je thuis en veilig. Daartoe heeft God de aarde gemaakt, met de bedoeling dat het een plek is waar men wonen kan, veilig is, gerust en in vrede.

Dit verblijven keert herhaald terug in de tekst van de Johannesbrief en het Johannesevangelie. Het woord dat daar gebruikt wordt is de vertaling van datzelfde begrip in de tekst van Jesaja. Bij Johannes wordt het gebruikt in relatie tot God en diens liefde die zichtbaar wordt in onze liefde voor elkaar. Wanneer wij elkaar liefhebben verblijft God in ons. En wanneer wij in zijn liefde verblijven, verblijven wij ook in God. Elkaar liefhebben is de voorwaarde om in God en diens liefde te blijven. Tegelijk is het er ook de uitdrukking en het teken van.

Wat voor soort liefde is dat dan? Is elke liefde goed genoeg? De vraag stellen is haar beantwoorden. Liefde is een veelomvattend begrip en wordt gebruikt voor vele vormen van betrokkenheid tussen mensen. We kennen de eigenliefde, de naastenliefde, vaderliefde en vandaag natuurlijk bijzonder de moederliefde. De romantische liefde, de kuis liefde, de hoofse liefde en de vurige en hartstochtelijke liefde. We kunnen de liefde bedrijven en haar beoefenen, een groot verschil. Het woord zelf is duidelijk niet voldoende en we hebben allerlei bijvoeglijke naamwoorden en voorzetsels nodig om aan te duiden welke liefde we bedoelen. Een groot onderscheid is de liefde die uit is op eigen bevrediging en de liefde die het welzijn van de ander zoekt. Tussen liefde met een bijbedoeling en onbaatzuchtige liefde. Tussen liefde die zichzelf zoekt en de liefde die om niet gegeven wordt.

Augustinus zegt dan ook dat niet iedere vorm van liefde zuiver is. We hebben maar zuiver lief wanneer we de ander beminnen omwille van God en God omwille van zichzelf. We moeten niet beminnen omdat we er beter van worden of omdat we iets van de ander nodig hebben, al was het maar bevestiging. Zuivere liefde is gratis, zoals de liefde van God gratis en om niet is. Het besef dat God ons bemint zonder voorbehoud en omwille van ons zelf, om wie we zijn en niet omwille van hetgeen we doen, laat ons zien wie we in de ogen van God mogen zijn. Beminnelijke mensen. En doordat we ons ten diepste bemind weten, hebben we de liefde niet als ruilmiddel nodig. We kunnen in gerustheid verblijven in de liefde van God en zijn vrij om de ander te beminnen. Bevrijd van angst voor de vreemdheid van de ander. Met deze blik herkennen we elkaar als broeder en zuster.

Dat is ware vrije liefde. Een liefde waarvan Augustinus zegt: "bemin en doe wat je wilt". Die liefde heeft geen regels en geen wetten nodig. Zij is verankerd in God zelf en wijst de weg en geeft aan wat goed is om te doen. Het is de wegwijzer en de weg in één. Een weg die leidt naar een goed leven voor ieder. Het is waarheid, weg en leven. Daarom gaat er aan het korte gebod uit de mond van Jezus nogal wat vooraf. Het komt niet uit de lucht vallen. Jezus zelf is de weg van die liefde gegaan tot leven van ons allen. Geen groter liefde kan iemand hebben dan dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden (vrienden die ook nog vijanden zijn). Met de liefde waarmee Hij ons heeft liefgehad moeten wij elkaar beminnen. Zijn liefde zet de standaard. Dat is de meetlat waarlangs onze liefde wordt afgemeten. Wij moeten elkaar niet zomaar beminnen, maar elkaar beminnen met dezelfde liefde waarmee Jezus ons heeft liefgehad. En die liefde is dezelfde liefde waarmee de Vader Hem heeft bemind. God, Jezus, wij, zijn in de Geest verbonden in een

liefdesmenuet, de wereld een dansfeest. Door die Geest van liefde houden wij verblijf bij elkaar en verblijven in elkaar. Daartoe zijn wij geschapen en is de aarde ons gegeven.

Het gebod om elkaar lief te hebben en de ons gegeven mogelijkheid om dat te doen en zo Gods liefde onder ons zichtbaar te maken, staan ten dienste van het leven. Zij staan erop gericht om de aarde bewoonbaar te maken en te houden. Om het een verblijfplaats te laten zijn waar God zichtbaar woont temidden van zijn volk, zijn mensen. Dat betreft heel de aarde, niet maar een deel ervan. De liefde waartoe wij ons geroepen weten en die geen andere is dan Gods liefde en de inwerking van zijn Geest, staat gericht op de vervulling van de schepping.

In de tekst van Jesaja staat dat God de aarde heeft gevormd tot een bewoonbare plaats. We hebben al gezien dat dat de bedoeling weergeeft. Het moet een bewoonbare plaats worden en zijn voor allen. Het woord dat daarvoor gebruikt wordt is ook te vertalen als "tot een plaats van rust". Er wordt namelijk het woord voor sabbat gebruikt. Tot een sabbat maakt God de aarde. De zevende dag, de sabbat, is de voleinding van de schepping waarin God rust. Gods liefde voor ons en onze liefde voor elkaar staan dus in het teken van de voleinding van de schepping. Gericht op de sabbat van de wederkomst des Heren. Waarop Gods liefde alles zal zijn in allen. In die grote sabbat ligt onze bestemming. En we hebben er nu al deel aan wanneer wij rusten in zijn liefde. Amen.